

Na delo torej Slovenci in Slovenke! Učimo se, dobivajmo si znanja in idej z združenimi močmi, moški in ženske, vsi v zloženem kolu, da moremo dobro oborožani in srčni stati na polji življenja. Naj si vsak od nas moških postavi za sveto nalogo, da kolikor je mogoče probudi in razvije ženstva, če tudi samó pri priliki izpregovori kako resno besedo, vzbudi živo idejo, izvirajočo iz življenja in njegovih potreb in kažočo mu pot. Ako pade zrno na rodovitna tla — in pri našem plemenitem, dobrem, nepokvarjenem ženstvu bode gotovo našlo rodovitna tla — klilo, raslo, cvelo in rodilo bode obilen sad duševne neodvisnosti, napredka, prave človečnosti!

Vijóle.

Vijóle še v tleh počivále so spěč,
Ko solnčni probudil poglěd jih blestěč;
Obráćale vánje takóž so očí,
In hvalo dehtele mu vse svoje dní.

Molčale mi v srci so pesni. Ljubó
Velelo „zvenite!“ jim modro okó.
Brez konca se zdaj, a pohlevno glasé:
Vijóle dve sladki vijóli česté!

Lujíza Pesjakova.

Narodne stvari.

III.

Čegar sem bila lani hči, sem letos mati.

Spisal Davorin Nemanič.

rve dni t. l. smo brali po novinah vest o sledečem misterijoznem dogodku iz mesta Malage v južni Španiji.

Nekega dné se pripeljeta v Malago dva neznana človeka v kočiji, poiščeta nekega zidarja in ga pregovorita, da gre ž njima, ker ga précej potrebujeta za neko silno delo. On sede res ž njima na voz. Med potom pa, ko so se nekoliko odpeljali od mesta, zavežeta mu ona

dva oči, da ne bi videl, kod in kam se vozijo. Po daljši vožnji obstanejo na nekem, zidarju po polnem neznanem posestvu pa odpeljejo zidarja v hišo, in ko mu odvežejo oči, vidi ves začuden in prestrašen pred seboj lepo mlado deklico zvezano ter obupno jokajočo in usmiljenja prosečo. In to deklico zapovesta ona dva človeka zidarju précej živo in zdravo zazidati v dolbljino zidovo. Iz strahú pred njunimi grožnjami on tako tudi stori. Po tem ga ona dva bogato obdarita, zavežeta mu zopet oči in ga tako zopet odpeljeta do blizu Malage, tu ga postavita na tla, da gre domóv, ona dva pa se odpeljeta spet svojim potem nazaj. Zidar, ki nič ne ve, kje ni pri kom je bil, ni od kod je tam prišel, naznanil je to vse redarstvu, in to zdaj išče, kje in kdo sta ona dva človeka in kaj je bilo povod temu groznemu činu.

Ko sem čital to vest, domislil sem se précej srbske narodne pesni „Zidanje Skadra“ in zastavice, s katero me je o šolskih počitnicah nekje l. 1867. ali 1868. večkrat mučil sosed godec, šaljivec, kakor so naši godeci navadno sploh; vprašal me je namreč, če vem, kaj je to: „Čegar sem bila lani hči, sem letos mati; zahvali se mi ti, moj sin, moje matere mož.“ Jaz se ve da te zastavice nisem mogel uganiti; zato mi jo na zadnje vender on sam razjasni na kratko tako-le: Neki človek je bil zaradi nekega pregreška obsojen, da ga živega v zid zazidajo tako, da bi mu samo pred usti ostala v zidu odprta linica. In tako se je tudi zgodilo. Imel je pa dobro hčer, in tej se je oče usmilil, da bi moral tako zazidan še od glada umreti; zato ga je vsako noč skrivši obiskovala in ga čez ono linico pridájala, kakor svoje dete ter ga tako s svojim mlekom v življenji ohranila. Vsled tega si je ona pela pesenco: „Čegar sem bila lani hči, sem letos mati; zahvali se mi ti, moj sin, moje matere mož.“

Ta zastavica je gotovo samó jedno zrno, a navedeno tolmačenje le neznamen in izopačen ostanek kakšne stare pravljice, kateri je mogel biti zapopadek in vir sličen, kakor pesni o „Zidanji Skadra“. Ta pesen nam pripoveduje namreč sledeče:

Trije bratje Mrnjavčeviči, kralj Vukašin pa vojvoda Uglješa in Gojko so si zidali grad Skader na reki Bojani, zidali že tri leta s tristo zidarji; ali bilo jim je vse delo zastonj; ni temelja niso mogli stalno vzdati, nikar da bi celi grad: vse, kar so po dnevi zidarji sezidali, razdejala jim je po noči sovražna vila. Početkom četrtega leta razodene vila sama kralju Vukašinu, da mu bodo zastonj vsi trudi in stroški, vse delo mu bo ostalo brez vspeha, dokler ne najde brata in sestre sličnega imena, Stojana in Stoje, pa ju zazida gradu v temelj; če to stori, šlo mu bode delo srečno dalje od rok. Toda takega imena sestre

in brata ne more kralj nikakor dobiti. Sluga, ki ga je poslal s silnim blagom po svetu, da mu najde in otme ali pa odkupi Stojko in Stojana, vrne se mu čez tri leta praznih rok nazaj. Tedaj zapove Vukašin zidarjem zopet na delo, in zidali so zopet iz nova, ali zidali zopet zastonj. In zopet se oglasi kralju vila s planine, naj se ne muči in ne troši brez koristi denarjev, ker tako mu ne bo delo nikoli vspelo; ampak mu svetuje novo sredstvo, katero mu gotovo pomore do željenega vspeha: katerega od njih treh bratov žena namreč prinese jutri zidarjem zajutrek, njo naj zazidajo gradu v temelj, pa se bode temelj obdržal in lahko bodo dozidali celi grad. To pove Vukašin bratoma Uglješi in Gojku, in ker je vsem trem čez vse do tega, da si kako tako dozidajo grad, vzprejmo tudi ta pogoj protivnice vile in si prisežejo, da ne bo nobeden nič o tem povedal svoji ženi, ampak da vse prepustijo sreči, naj zadene, katero hoče. Toda sveto prisego je obdržal samo Gojko, a Vukašin in Uglješa sta jo izdala tajno ženama. Zato sta se tudi oni dve znali čuvati nevarnosti, in Vukašinovica, na katero je bil ravno prišel red nesti zidarjem zajutrek, preprosila je mlado Gojkovico, da ga ponese ona. Gojkovica jej rada izpolni to željo, dasiravno jej je bilo to jako težko, ker je imela doma drobno detešce. Ko torej ona pride na Bojano, res jo zazidajo gradu v temelj, pustivši jej okenca samó na prsih in na očeh, da si more nežnega sinka pridajati in ga videti, kadar bi ga nosili z doma k njej in zopet nazaj. In tako so jej res otroka donašali vsak dan in mati ga je tako zazidana pridajala teden dnij. Čez teden dnij pa je ona umrla, a otroku je še zmerom hrana dotekala na isto linico in so ga tako hranili celo leto. A to čudo se je ondu ohranilo do dné denašnjega, da tukaj izvira zdravilo onim materam, katere nimajo mleka.

Iz te priče mislim, da je jasno, da so imeli Srbi prazno vero, da se z vzidanjem živega človeka najlaglje zagotovi postanek in obstanek kake velike stavbe in da je takšna človeška žrtva v zlasti potrebna, če velja tako potolažiti jezo kakšnega božanskega bitja; a gori navedena zastavica in nje tolmačenje nas morda opravičuje soditi, da so imeli nekdanj tudi Slovenci tako vero. In kdo ve, če je tudi najnovejši dogodek na Španjskem samó kakšen barbaričen zločin sploh, in ne marveč proizvod kakšnega sličnega, tam v južni Španiji še zdaj živega praznoverja! To je sicer jako malo verjetno, morda celo smešno, kaj takšnega samó še pomisliti; ali gotovo je, da se tudi med narodi, ki so sicer v civilizaciji najbolj napredovali, dogaja še marsikaj, kar bi se tudi človeku, kateri ne živi veliko v dotiki s priprostim ljudstvom, zdelo neverjetno in nemogoče, dokler ne zve, da se je res kaj takšnega in

takšnega dogodilo. Ako se španjskemu redarstvu posreči, da stvar razjasni, zvedelo se bo morda tudi pri nas po novinah, kaj in kako je prav za prav bilo. Kdor pa utegne in ima bogatih knjižnic na razpolaganje, bilo bi dobro, da bi se ogledal po literaturah raznih narodov slovanskih in drugih, pa bi morda našel še mnogo sledov jednakega praznoverja tudi drugod, in potem bi bilo morda tudi mogoče najti vir in razlog, kako in zakaj je mogla taka vera pri narodih nastati in se tako razširiti.

V zemljiški knjigi.

Spisal Janko Kersnik.

h, vi juristi, — suhoparni ste in brezčutni! Pa kaj — brezčutni? Trdi in tesnosrčni, malostni in brez — poezije! V prahu svojih aktov morite si ves razum za poezijo!

Med tem govorom je pobiral zdravnik dr. Sever drobne dominske kameničke z mize ter delal ž njimi pred seboj umeten obok.

Njegov sosed pri mizi, in do sedaj soigralec, advokat dr. Pavlin, užigal si je vnovič svojo dolgo pipo, in malo hudoben smehljaj mu je zaigral okoli usten po prijateljevem ogovoru.

Oba sta bila mlada moža in živela sta v malem trgu ob svoji praksi. Sleherni večer skoro sta se sešla v krčmi pri domini, večjidel sama, ako se jima ni pridružil ta ali óni oženjenih uradnikov; ona sta bila še samca, akopram je bil radovedni svet že zdavnaj uganil, da ne ostaneta več dolgo sama.

„Prijatelj, v tebi se je oglasil navadni neizkušeni filister, ali pa nekdanji ognjeni gimnazijalec; prvi vidi le naše rubežni in naše ekspenzare — ti sicer niso tako suhi, — in gimnazijalci so prepričani, da je paragraf pegazu — konjska smrt. Veruj mi, dragi, tudi v pandektih boš našel poezijo, če jo boš hotel; saj jo najdeš tudi v brez-zobem polomljenem glavniku, ali pa na umazani cunji, ki leži za hišo na smetišči.“

Odvetnik se je pri teh besedah preko svojih naočnikov ozrl v prijatelja ter močno vlekkel dim iz pipe.

„Haha, ne bodi smešen!“ oporeka zdravnik ter porine od sebe kup kameničkov, v katerega se je bila ravnokar podrla njegova umetna stavba; „Apol v vašem menjiškem zakonu — — —“